

Ali Baba Fiala a jeho loupežníci, spustil Škromach. Proč vadí důchodový systém? Nedá se vytunelovat

- CZ24 News | 16. července 2023

ČESKO: Paradox změn v konsolidačním balíčku spočívá v tom, že postihují především lidi s průměrnými a nižšími příjmy, běžné rodiny, kde oba manželé pracují a mají děti, jimž pětikoalice bere výhody, které dosud měly. „Pokud chce jít vláda příkladem, tak snížit na dva roky, nebo do příštích voleb, platy ministrů, poslanců a senátorů napolovic by bylo určité gesto, které by občané přivítali,“ říká pro ParlamentníListy.cz bývalý ministr práce a sociálních věcí Zdeněk Škromach a odkazuje na šéfy firem, kteří si dají plat jeden dolar, když chtějí přesvědčit zaměstnance, že je potřeba šetřit.

Navrhované změny v důchodové oblasti jsou podle koaličních politiků nutné pro dlouhodobou udržitelnost penzijního systému. Jak se na jejich nezbytnost díváte pohledem člověka, který měl ve funkci ministra práce celé jedno volební období důchodový systém ve své gesci?

Důležité je říct, že průběžně financovaný důchodový systém už existuje dlouhá léta, přečkal války, přečkal komunisty, věřím, že přečká i tuhle vládu. Mluví o něm i ti, co o něm moc nevědí. Průběžně financovaný důchodový systém má velkou výhodu oproti různým fondovým systémům, v nichž se peníze ukládají na dlouhá léta a znehodnocují se. Jeho výhoda spočívá v tom, že se nedá vytunelovat, nemůže zkrachovat, protože je vyplácen ze státního rozpočtu a v podstatě to, co se vybere, se v tom roce vyplácí.

To je asi základní sdělení. Ale existuje tu dlouhodobá snaha, která se pravidelně opakuje při nástupu určitého typu vlád, jako byla Topolánková, Nečasova a teď i Fialova, vytáhnout z toho budgetu, který je řádově několik stovek miliard korun, pod různými záminkami, peníze právě do privátních fondů.

Lze vůbec to, co dala pětikoalice dohromady, nazývat penzijní reformou?

Když se mluví o reformě, tak ta probíhá průběžně a neustále. Každá vláda musela řešit parametrické nastavení důchodového systému a řešit některé další kroky. Paradoxní je, že důchodový systém v České republice za posledních 30 let byl v přebytku v dobách, kdy končily vlády sociální demokracie, a naopak byl v relativním deficitu v dobách vlád, které jsou prezentovány jako pravicové.

Co přinášejí parametrické změny, které na nějakou dobu tahle vláda prosadí?

Jedna věc jsou parametrické změny, které navrhuje Fialova vláda. Ty jsou jednoznačně snížením životní úrovně pro důchodce, ať už starobní nebo invalidní. Změna systému je v zásadě obráceně postavená. Nejdřív měla vláda vyřešit inflaci a pak se teprve měla vrátit k důchodovému systému, protože ten systém naopak zafungoval. A zafungoval tak, že pokud by takto nebyl nastaven, tak by se velká část našich důchodců ocitla ve velkých životních problémech, neboť systém reaguje na růst inflace.

A aby bylo jasné, co porovnáváme: Pokud se říká, že je stoprocentní valorizace, tak ta je k důchodu, který člověk pobíral, když odcházel do penze. Takže je to de facto udržení jeho životní úrovně na její výši v době, kdy odešel do důchodu. A obzvláště u dlouhodobých důchodců, jak se říká

starodůchodců, jak roste životní úroveň a jak rostou reálné mzdy každým rokem kromě posledního roku – dvou, kdy tu nastala poměrně velká inflace, tak je potřeba tam mít další parametr ve vztahu k tomu, jak roste životní úroveň populace. A to proto, aby alespoň částečně – sociální demokracie to v minulosti nastavila na 50 procent – životní úroveň důchodců dotahovala životní úroveň ekonomicky aktivní populace na padesát procent. Vláda má možnost to zvednout víc, to bylo vydáno zákonem.

Řekl jste, že parametrické změny jsou jednou věcí, co je tou druhou?

Tou je to, co dělaly vlády, ať už to byla Sobotkova nebo Babišova, a sice, že se vyplácela ještě třetí položka, která byla pouze na jeden rok a která kompenzuje to, že výpočet valorizace důchodů je fakticky o rok zpožděný. To je další důležitá věc. Tahle vláda si to zjednodušila tak, že ta změna povede k tomu, že důchod se reálně vůči tomu, jak poroste a jak se bude vyvíjet životní úroveň ekonomicky aktivní společnosti, prostě sníží. To je jednoznačné. A když to vezmeme jenom na letošní rok, tak na změnu, která prošla i díky – řekněme – slabé pozici prezidenta, který se neodvážil nepodepsat změny důchodového systému, každý důchodce doplatil v průměru více než tisíce korunami měsíčně. Jenom za tento rok je to šest tisíc korun. A samozřejmě v dalších letech se ten propad už nedožene.

Při pravidelných lednových valorizacích se penze nyní zvyšují o inflaci a o polovinu růstu reálných mezd. Od příštího roku by se měl brát v úvahu výhradně růst cen pro domácnosti důchodců a započítávala by se třetina růstu reálných mezd. O dopadu snížení z poloviny na třetinu růstu reálných mezd asi není třeba příliš hovořit, ale co bude znamenat zavedení ukazatele inflace čistě už jen pro domácnosti důchodců?

Stanovit spotřební koš pro důchodce považuji za docela složité. Může tím dojít k poškození, ale teoreticky to může být pro důchodce i výhodnější. To je otázka, jak se bude vyvíjet inflace v oblasti komodit, které důchodci spotřebovávají. Ta třetina je jednoznačné zhoršení poté, co prosadily Sobotkova a Babišova vláda v posledních letech zvýšení na 50 procent růstu reálných mezd, tak to nyní vláda zase bere. Vláda se s tím ani netají, že ten záměr je, aby důchodci dostávali méně. A další střet, který nastane, bude kvůli další nivelizaci důchodů.

Na které skupiny důchodců tyto změny nejtíživěji dopadnou?

Problém dnes není u důchodců s nejnižšími důchody, poněvadž nastavený systém je výrazně solidární, takže lidé s nejnižšími důchody mají v podstatě stejné příjmy, jako když do důchodu odešli, prakticky je důchod stoprocentní k jejich tehdejší čisté mzdě. Ale pokud jde o lidi se středními a nižšími důchody, o těch s nadprůměrnými ani nemluvím, protože jejich důchody jsou vzhledem k jejich někdejší čisté mzdě ještě výrazně nižší, tak tam samozřejmě dopad bude. Lidé s nejnižšími příjmy, ať už důchodovými nebo z práce, jsou v podstatě pokryti sociálním systémem, ať už dávkami hmotné nouze nebo sociálními dávkami, dětskými přídávky, takže tam je řešení z jiných zdrojů a je možné, pokud se člověk do tíživé situace dostane, získat i doplatek na bydlení.

Ale v poslední době je problém, že jsou úřady práce přetíženy agendou, která až tak přímo nesouvisí s touto činností, a to je migrace. Tu by mělo spíš spravovat vníro než ministerstvo práce. Pak dochází k vícero problémům viz třeba teď, kdy lidé, co si zažádali o důchod, tak ačkoli ho mají dostat do tří měsíců, tak není výjimkou, že jim ho stát pošle po půlroce, i později. Vlastně by měli dostat úroky z prodlení. Ale hlavně se dostávají do situace, že už jsou v důchodu, ale žádný důchod nepobírají. To je další z problémů, který vznikl za této vlády přehlížením systémových věcí.

Registrujete ve svém okolí spíše negativní reakce důchodců na to, jak vůči nim Fialova vláda postupuje včetně retroaktivního zpomalení valorizace, nebo jsou s jejími kroky srozuměni, že je to v zájmu jejich dětí a vnoučat, jak argumentují často koaliční politici a

ministr Jurečka obzvlášť?

Lidé v seniorském věku té propagandě někdy podléhají. Mě v té souvislosti překvapuje, že ministerstvo práce financuje ve sdělovacích prostředcích inzerci a kampaň nikoli k tomu, co dělá, ale v podstatě vytváří tlak na veřejné mínění, aby prosadilo změny, které navrhuje. To v minulosti nebylo zvykem, protože to má být v rámci politických stran, aby tohle řešily, nikoli aby to bylo financováno z veřejných prostředků ministerstva. A pokud jde o výkřiky lidí, kteří si žijou dobře a mají pocit, že musejí ještě pomáhat svým dětem a vnoučatům, tak to je v pořádku, ale na druhé straně příjmy z důchodu nejsou takové, aby se důchodci dobrovolně skládali na aktivity, které ani nesouvisí s touto zemí.

Všech lidí v zemi se dotknou opatření, která se skrývají v konsolidačním či ozdravném balíčku, který v pátek pustili poslanci do druhého čtení. Zajímalo by mě, co si myslíte o rušení výjimek, z nichž hodně spadá do resortu, který jste čtyři roky řídil. Školkové, sleva na dani na studenta, osvobození nepeněžních benefitů zaměstnancům, osvobození nadlimitních stravenek, odpočet za členské příspěvky odborům, snížení slevy na dani na manželku, a tak dále. Co z toho vám vysloveně vadí a s čím z toho byste byl naopak srozuměn?

Vadí mi rušení všech, protože ty výjimky pomáhaly především rodinám s dětmi, tyto prostředky jim stát teď sebere. Paradox těch balíčkových změn spočívá v tom, že postihuje hlavně lidi s průměrnými a nižšími příjmy. Opět to není ani tak problém těch nejnižších příjmových, protože ty ten sociální systém přece jen nějak pokrývá, ale běžných rodin, kde oba manželé pracují, mají děti a vláda jim bere výhody, co mají.

Naopak v daňové části, například DPH, vláda snížením sazby z 15 na 12 de facto podporuje ty bohatší a ty vysokopříjmové. Ti mají vyšší spotřebu, a z té, která je obsažena v té vyšší daňové rovině, u nich dochází ke snížení daně. Je to smutný pohled, když vláda místo toho, aby progresivně zdanila vysokopříjmové a ty, co si mohou dovolit vyšší daně platit, včetně zdanění velkých majetků, se snaží hojit na těch nejpotřebnějších a sebrat jim co nejvíc peněz. Až směšné je, když jako velký úspěch je prezentována nulová DPH na knihy.

Přitom kdo dnes ještě čte knihy v papírové podobě, většina se pohybuje na internetu nebo čte elektronické knihy. Na jedné straně se zvýhodní knihy, a to bez ohledu na to, jestli to je pornografie nebo naučné knihy, a na druhé straně se otvírá prostor pro zavádění školného. A to možná i na středních školách, nejen na vysokých, a tudíž se ztíží dostupnost vzdělání pro děti z rodin níže- a středněpříjmových, kde těch peněz nazbyt moc nemají. A ještě jim budou odebrány různé odpočitatelné položky, které doteď měly, včetně výhod, které měly i v rámci zaměstnání.

Takže opatření konsolidačního balíčku moc smysl nedávají?

Je to takový pêle-mêle, co kde koho napadlo z aktivistů v rámci vlády. Já tomu říkám Fiala Ali Baba a skupina loupežníků, která se snaží obrát každého, koho potká. Jen kryje ty nejvyšší příjmové skupiny, na nichž stojí. Překvapuje mě to u některých členů vlády, třeba od Pirátů nebo od STAN, kteří se prezentují jako zástupce zastupitelstev komunální sféry. Je paradoxní, když jejich předseda Rakušan jako ministr vnitra ruší pošty, ale na druhé straně se starostové snaží pošty zachovat, což je zvláštní. Myslím, že i během toho procesu dojde k tomu, co proběhlo i na Slovensku, kdy najednou i sami poslanci vládních stran zjistí, že nemohou mít jenom prebendy z toho, že jsou ve vládě, ale že na ně začne dopadat zodpovědnost za to, že prosazují programy jiných politických stran než té vlastní.

Zcela jste pomínul lidovce, kteří o sobě tvrdí, že dělají pro rodinnou politiku. Svým nynějším přístupem tedy KDU-ČSL rodiny poškozují?

Lidovci o rodinné politice mluví do té chvíle, než začne být řeč o penězích. To jejich pojetí je trochu jiné. Registrují u nich spíš snahu zakomponovat do toho systému různé charity, které jsou na lidovce v podstatě napojené, a snažit se zajistit do budoucna jejich financování. Ale konsolidační balíček bude mít tíživé dopady na rodiny s dětmi. Chápu, že se to pan ministr Jurečka snaží překřičet a argumentovat různými zástupnými problémy. Všechna ta zmatečná opatření, která jsou ani ne kompromisem, ale spíš skládačkou různých nápadů, které někdo dostal, přitom ani nevycházejí z žádných jednání. Dělalí se změny, na které měla vládní koalice rok a půl, aby je mohla připravit a řádně projednat se sociálními partnery, odbory, zaměstnavateli, stejně tak s organizacemi, které poskytují sociální služby, s představiteli samospráv, ať už na té úrovni místní nebo krajské. Ale tohle vůbec neprobíhalo a najednou se řeklo, že nás pět předsedů se tady na něčem dohodlo a takto to bude.

Vyjmenoval jste ty, s nimiž měla Fialova vláda změny projednat, ale neudělala to. Nezmínil jste přitom opozici. Bylo tedy dobře, že ji k žádnému jednání nepřizvala?

Pokud se dělají systémové změny, tak by koalice i opozice měly být jednoznačně v souladu, protože budou zasahovat i do let dalších, kdy už tahle vláda nebude. Pokud jde o parametrické změny, tak každá příští vláda je může nastavit jinak. Problém vidím v tom, že ten návrh je dost nepřehledný a konečný výsledek těžko předvídatelný. V neposlední řadě je třeba zdůraznit, že se opakuje znovu a znovu to, co se dělo za Topolánkovy i Nečasovy vlády, že tím, že vláda zrušila registrované platby, které jsou naprosto běžné ve všech civilizovaných zemích na západ od České republiky, začínají poskytovatelé služeb a obchodníci vyvěšovat cedulky, že neberou platební karty, že berou jenom hotovost. V podstatě tím pětikoalice otevřela cestu k daňovým únikům, k šedé ekonomice. Poté, co se tady snažíme dvacet let odbourat praktiky 90. let, kdy se kradlo veřejně a ve velkém a nebylo třeba prokazovat, kde se peníze vzaly, tak se znovu ten prostor otvírá. Jsou už i takové odhady, že tyhle kroky vlády, které umožňují rozšíření šedé zóny ekonomiky, povedou až k desítkám miliard ztrát pro budoucnost. To je ta druhá stránka, kdy nejenom na výdajích, ale i na příjmech si vláda podřezává vlastní větev.

Kvůli výdajům se do vlády navezl i exministr financí Miroslav Kalousek. Na twitteru vyzval vládu, aby začala šetřit a aby začala u sebe. „Zruš tři zcela zbytečná vládní místa; Martin Dvořák, Helena Langšádlová a ,ten pán od Pirátů‘. Společně s jejich zbytečným aparátem je to spousta peněz. Jako daňový poplatník to fakt platit nechci, je to k ničemu,“ napsal. Jde v případě ministra pro evropské záležitosti, ministryně pro vědu, výzkum a inovace či ministra pro legislativu opravdu jen o vyhazování peněz?

V zásadě je to pravda, protože všichni ti tři ministři jsou zbyteční. Ani jsem nezaregistroval nějaké jejich pozitivní výstupy o tom, co by měli řešit. A ministr pro evropské záležitosti měl význam ve chvíli, kdy bylo Česko předsednickou zemí, ale ve chvíli, kdy pro náš stát tato pozice skončila, tak by evropské záležitosti mělo standardně řešit Ministerstvo zahraničních věcí. A tahle funkce, byť to nepřinese miliardy na úsporách, by měla být zrušena. Lidem by tím alespoň symbolicky mohla vláda vzkázat, že bude i sama šetřit.

Zatím to v podání pětikoaličního kabinetu spíše vypadá na kázání vody a pití vína. Původně vláda avizovala, že sníží náklady na platy státních zaměstnanců, ale i z toho už teď couvá. Dá se jí věřit alespoň to, že místo snižování platů bude šetřit na počtech státních zaměstnanců?

Jedna věc je, že mohou ušetřit zaměstnance, ale to se většinou praktikuje tak, že se zruší tabulková místa, která ale stejně nebyla obsazena, takže to finančně nemá žádný význam. Druhá věc je, že když vládní poslanci a senátoři říkají, že je potřeba začít šetřit, tak by v první řadě měli začít šetřit u sebe. Tam nejde ani o ty uspořené peníze, ale o tu symboliku. Na jednu stranu si letos k novému roku

nechali výrazně zvýšit své platy a na druhé straně lidem říkají, že nejsou peníze. To je problém obzvlášť v situaci, kdy se ukazuje, že by některé úřady potřebovaly naopak posílit agendu. Vždyť třeba agenda pro ukrajinské migranty na úřadech práce je poměrně výrazná a zatěžuje tyto úřady, které jsou poddimenzované už z dřívějších dob. Některé agendy se dají ušetřit, ale nemyslím si, že to bude mít nějaký finanční přínos. Ale každopádně pokud chce jít vláda příkladem, tak snížit na dva roky, nebo do příštích voleb, platy ministrů, poslanců a senátorů napolovic by bylo určité gesto, které by občané přivítali.

To žertujete? Občané by to sice přivítali, ale copak by se nynější garnitura mocných chtěla aspoň trochu uskromnit, jako jsou k tomu nuceni mnozí lidé i kvůli tomu, jak jim nekompetentně vládne?

Jde o symboliku. Šéfové firem, když chtějí přesvědčit zaměstnance, že je potřeba šetřit, tak si dají plat jeden dolar. Tak zase mají našetřeno. Ale vzkazují tím, když já to chci po vás, tak to musím chtít i po sobě a musím jít příkladem.

[ZDROJ](#)